

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
מגדולי ישראל,
על מדות טובות
שצביאות
לאהבת הזולת,
הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש י אייר תשע"א שבת - ירושלים 6:52 תל-אביב 7:07 חיפה 7:00 מוצ"ש - ירושלים 8:08 תל-אביב 8:11 חיפה 8:12 ר"ת 8:45

פרשת בהר

"לא תרדה בו בפרך"

"לא אמרתי לאחד מהם העבר לי מקל..."

מימיו לא ביקש כ"ק האדמו"ר מגור בעל אמרי אמת ממאן דהו לעשות עבורו שירות אישי מכל סוג שהוא, כעין "גבורת שמשון" שאמר לפני הקב"ה "זכור לי כ"ב שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לאחד מהם העבר לי מקל ממקום למקום" (סוטה י).

אף בימים של מחלה או חולשה, בפרט בזקנותו, וגם כאשר העמידו עליו בני תשחורת אחדים בתורנות לשמש בקודש, היה נמנע מלבקש מהם דבר, מרוב עדינות נפשו. אלא כל מה שעשר מעצמם עשו. הוא חס על טרחת המשמשים, והיה דואג לשלומם, ומתעניין באבהיות, אם לא החסירו בגללו שינה ומאכל.

מעשה שישב יום אחד בביתו וסעד ארוחתו, כשילדיו נמצאים בסמוך לו. כשסיים לאכול קם אל הכיור, נטל ידיו במים אחרונים, שב אל מקומו ובירך על המזון. שאלה אותו הרבנית? הרי יכולת לומר לאחד הילדים שיביא לך מעט "מים אחרונים", הרי גם חינוך יש בזה?

מיד נענה: "אמנם כן, חינוך יש בזה... רציני לחנכם שכל דבר שהנך מסוגל לעשותו בעצמך, אל תטריח בו אנשים אחרים..."

ראש גולת אריאל

"לא אטריח זולתי..."

מרגלא בפומיה דהגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל: "כל דבר שאני מסוגל לעשות בכוחות עצמי, לא אבקש בשום פנים מאף אחד שיעשה במקומי!"

מעשה שאירע בעת זקנותו: אחד מנכדיו הביא למטתו נטלה עם מים וקערה לנטילת ידים (לסעודה). אך הוא לא הסכים ועמד מן המטה ונטל ידיו. התפלא הנכד: מאי כולא האי, הרי כבר הבאתי את המים?

הסביר לו: "אם אטול עכשיו, הנך עלול להביא פעם נוספת... לא כן כשתראה שטירחתך ללא תועלת..."

וזאת ליהודה

שלא להכביד על פועליו, משרתיו ובני ביתו בעבודת פרך!

נלמד מהפסוק: "ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך" (פרק כה-מו)

וכתב רבינו יונה ז"ל (בספרו שערי תשובה שער ג-ח): "לא ישתעבד אדם בחבריו, ואם אימתו עליהם או שהם בושים להחל דברו, לא יצוה אותם לעשות קטנה או גדולה, אלא לרצונם ותועלתם, ואפילו להחם צפחת מים או לצאת בשליחותו אל רחוב העיר לקנות עד ככר לחם. אבל אדם שאינו נוהג כשורה, מותר לצוותו לכל אשר יחפוץ".

כותב בעל כף החיים: הירא את דבר ה', לא יקרא למשרתיו שיעשו לו שירות בעת שהם אוכלים, או להקיצם בשעה שהם ישנים, ובפרט אם הם עייפים ויגעים. ואשריו אם יזהיר גם לאשתו ובניו לעשות כן.

ניתן ללמוד ממשה רבינו ומשמואל הנביא כיצד יש לנהוג בזהירות עם האנשים שכפופים למרותו, כפי שביאר רבינו בחיי ז"ל על הפסוק בו אמר משה רבינו "לא חמור אחד מהם נשאתי" (במדבר טז-טו). וכך כתב:

"כך מנהגם של המושלים בעם, להשתמש באנשים הנמצאים בשליטתם וגם בבהמותיהם, כפי מה שיצטרכו למלאכתם. זהו שאמר משה בתפלתו, כי מעולם לא נהג כך עם בני ישראל. הוא לא השתמש אפילו בחמור אחד שלהם כדי לשים עליו משא, וכל שכן שלא השתמש באנשים. ואם כן בצדק התרעם משה רבינו, היאך אומרים הם שאני משתדר עליהם.

כדברים האלו מצאנו גם אצל שמואל הנביא ע"ה כאשר אמר: "הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי" וגו' (שמואל א).

הרמב"ם (פ"ט מעבדים הלכה ח) כתב: אעפ"י שמותר לעבוד בעבד כנעני בפרך, מדת חסידות ודרכי חכמה שיהיה אדם רחמן ורודף צדק ולא יכביד עולו על עבדו ולא יצר לו... וכן לא יבזהו וכו'.. הוסיף עפ"י הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל (בספרו תוכחת חיים): אם כך כותב הרמב"ם כלפי עבדים שהם קנין כספו, כל שכן במשרתיו שצריך לכבדם ולא להטריח עליהם מדי ולא לצערם ולדבר עמם קשות אלא רק בנחת רוח.

בטחון ושמח בחלקו

הבוטח בה' שיספק לו כל צרכו, הריהו שמח בחלקו ואינו דואג דאגת המחר!

נלמד מהפסוק: "ואכלתם לשובע... וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית... וציויתי את ברכתי..." (פרק כה-ט, כ, כא)

והקשו המפרשים: וכי אם לא ישאלו "מה נאכל בשנה השביעית" לא יצוה הקב"ה את ברכתו ומדוע תלה את ברכתו ב"וכי תאמרו מה נאכל"? ומפרש הספורנו, שאם לא ישאלו "מה נאכל" יקויים בהם "ואכלתם לשובע" - שיהיו הפירות רבי המזון כענין שהיה בעומר שהיה מספיק לגדול כמו לקטן כאמרם ז"ל "אוכל קמעה ומתברך במעיו" וממילא יספיקו פירות הששית גם לשביעית. ואולם אם "יאמרו מה נאכל" כלומר: כאשר יסופק הדבר אצלם ולא יבטחו שיהיה המעט מספיק באיכותו, או אז "ועשת את התבואה לשלוש השנים" באופן שתשבע העין מראות, ואז תספיק הכמות.

האם מותר לייעץ לפועל לא להיות רעבתן?

מחלוקת מעניינת ומופלאה מצאנו במשנה (בבא מציעא צב.) בין תנא קמא לחכמים: כידוע, זיכתה התורה לפועל לאכול מפירות בעל הבית בשעה שעושה בהם את מלאכתו ככתוב "ואכלת ענבים כנפשך שבעך" (דברים כג-כ). האם מותר לפועל לאכול יותר מכדי שכרו? אומר ת"ק: אוכל פועל קישוא או תמר ואפילו שהם שוים יותר מכל שכרו [שזה "כנפשך שבעך"]. רבי אלעזר חסמא אומר שלא יאכל יותר מכדי שכרו. ואילו חכמים מתירין [כדעת ת"ק] אלא שלדעתם "מלמדין" את הפועל [מייעצים לו] שלא יהא רעבתן [ויאכל יותר משכרו] כדי שלא ימנעו בפעמים הבאות לשוכרו [שלא ישתלם להם, וממילא יפסיד פרנסתו].

ושאלה הגמרא: הרי דעת ת"ק וחכמים שוה [שמותר לאכול יותר משכרו] ובמה נחלקו? ומתרצת, שבזה נחלקו: לתנא קמא לא מייעצים לפועל להמנע מלאכול יותר, ולחכמים ראוי ללמדו לאכול פחות משכרו [כדי שלא ימנעו מלשוכרו].

ולכאורה תמוה: מה ראה ת"ק למנוע כזו עיצה טובה מהפועל? והרי, כידוע, אחד מדרכי גמילות חסדים עם הזולת, לייעץ לו עיצה טובה, והרי אין ספק שסברת חכמים ללמדו שלא יהא רעבתן מדי, היא הגיונית ביותר וטובה מאד עבורו. ומדוע סובר ת"ק לא ללמדו כזו עיצה טובה?!

[ובשיטה מקובצת] הובא פירוש מרבינו יונתן מלונלי שת"ק סובר שאסור ללמד את הפועל, מכיון שהתורה זיכתה לו כדי שובעו, אין ראוי לעקור מצות התורה. אך עדיין זה צ"ב: הרי התורה לא חייבה את הפועל לאכול אלא רק התיירה לו, וגם אחרי שילמדוהו, יכול הפועל לעשות כרצונו, ואין כאן ביטול מצות התורה?!

"אין עניות ואין עשירות מן האומנות"

ושמא נוכל להבין את דעת ת"ק בדרך זו: כלל יסודי מגלה לנו רבי מאיר (במשנה קידושין פב.) בנושא הפרנסה: "לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו, שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו". מלמדינו רבי מאיר, שכל אדם הניגש לעול פרנסתו צריך להיות גודש באמונה ובטחון בהש"ת שהוא שנותן לו את פרנסתו לפי זכותו, ואין זה תלוי כלל וכלל באומנות, שעובד בה, תהיה אשר תהיה!

אמור מעתה, שת"ק בסוגייתנו הוא רבי מאיר לשיטתו שאדם לא צריך לתלות מבטחו בהשתדלות טבעית כזו או אחרת, אלא להיות סמוך ובטוח בהש"ת שיזמן לו פרנסתו גם בלי שידע מראש מהיכן תבוא, לפיכך ת"ק לא ראה כל עיצה טובה בזה שילמדוהו לא לאכול יותר מכדי שכרו, כי אם התורה זיכתה לו היום לאכול "כנפשך שבעך", למה לו לדאוג דאגת המחר שמא ואולי לא ירצו לשוכרו, הרי בכל מקרה פרנסתו אינה תלויה בזה אלא בתפלתו ובזכותו. ומי שיזמן לו היום פרנסתו יזמן לו גם למחר.

ואמנם חכמים שחולקים על ת"ק וסוברים שניתן ללמד את הפועל לא לאכול "כנפשך שבעך" מפני דאגת המחר. יתכן לבאר סברתם שאף אם נאמר שמודים הם לעיקרון של רבי מאיר, בכל זאת סוברים הם שאת יסוד האמונה והבטחון הזה רשאי אדם ללמד את עצמו או לחנך כך את בנו, אך לא את זולתו! וכדברי המגיד מדובנא והגרי"י סלנטר (שהבאנו בגליון זה בנושא "והחזקת בו") שאין להיות "בעל בטחון" על חשבון הזולת, ולכן מתירים חכמים ללמד את הפועל הזה - שאינו במדרגת הבטחון המושלמת - שכדאי לו למעט באכילתו כהשתדלות לפרנסת המחר.

"אני נהנה ואין העולם חסר כלום..."

בגודל מדת בטחונו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, לא נמנע להשתדל בתפלה שגם אשתו ובני ביתו לא ישימו מבטחם אלא בהקב"ה.

בימי מצוקה, כאשר הוא ואשתו חיו חיי צער ורעבו לחם, הצטער מאד בצער אשתו, ולא היה יכול לראות בצרתה ודאגת ליבה. אר"א נשא עיניו לשמים ואמר:

"**רבונו** של עולם להתפלל שתזמין לי ממון איני יכול ואיני רוצה, כי מתנת חינם לא אקבל, ולבקש שאמצא אבידה איני רוצה, כי ע"י כך תצטרך לצער אחד מבריותך, וזה אינני רוצה אפילו מגוי. כי אינני מבקש שגוי יאבד דבר כדי שאני אמצא. משום שאיני רוצה להבנות מצערו של שום בריה בעולם אפילו מנכרי. אלא מבקש אנכי שתתן מדת הבטחון בלבה של אשתי, ואם תמלא בקשתי זו, נמצא אני נהנה ואין העולם חסר כלום..." והעיד הגרי"ח זוננפלד: "ה' שמע את תפילתי וכל ימיה לא התלוננה על חוסר הפרנסה".

האיש עה"ח

"היאך לא תאמין בו שיזמן לך את פרנסתך..."

יהודי, עם הארץ מופלג, סח בפני כ"ק האדמו"ר רבי מרדכי מטשרנוביל זצ"ל את סדר יומו, כיצד הוא משכים בבוקר ויוצא לכפר לקנות סחורות שונות מהאיכרים ורק לאחר שמסיים את עסקיו שב לביתו ומתפלל שחרית.

אמר לו הרבי: לא טוב הדבר שאתה עושה להקדים עסקיך לתפלתך. השיב הסוחר: הרי האיכרים משכימים לשדותיהם ואם אתעכב כדי להתפלל לא אמצא אצל מי לקנות!

השיב לו הרבי, אספר לך מעשה: יהודי הרחיק נדוד לפרנסתו ונעשה מלמד בכפרים. חסך פרוטה לפרוטה וכעבור שלוש שנים החליט לשוב לביתו וצרוור כספו בידו. היו לו תריסר צרורות של מטבעות כסף, ומטבע אחת של נחושת.

ביום שישי אחר חצות היום הגיע לכפר אחד ונאלץ להתאכסן שם. הוא לא ידע כיצד ישמור על כספו. השבת התקרבה, והיהודי רוא שמים מיהר להפקיד את כספו ביד המוכסן, אבל לבו לא פסק מלנקוף אותו והוא התהלך כל השבת חרד ורועד: האם יושב לו כספו עם צאת השבת או לא?!

יצאה השבת. המוכסן הבדיל על הכוס, ניגש לארונו והושיט את תריסר צרורות הכסף ליהודי. אבן נגולה מעל ליבו! הוא ספר את הצרורות ואכן אחד מהם לא נעדר. ואז החל למשש את הצרורות בידיו...

"**מה** אתה מחפש?" שאל המוכסן. השיב היהודי: "בתוך אחד הצרורות הנחתי אגורת נחושת קטנה ואני רוצה להוכיח שגם מטבע זו הוחזרה..." הנה כמה גדולה טיפשותו של האיש, שלאחר שראה שכל צרורות הכסף הוחזרו לו, חשד במוכסן שיגנוב ממנו מטבע נחושת פעוטה..."

"**הוא** הדין אצלך" - סיים הרבי את שיחתו - "הרי מפקיד אתה ביד הקב"ה בכל לילה את נשמתך היקרה לך מכל. ובבוקר אתה קם וראה שהקב"ה נאמן בפקדתו והחזיר לך... ואן לך תאמין בו שיזמן לך את פרנסתך גם אתם תתפנה אלה אחר התפלה..."

אדמו"ר טשערביל - באהלי צדיקים

איסור אונאת דברים

שלא יצער איש את רעהו בדברים !

נלמד מהפסוק: "ולא תונו איש את עמיתו" (פרק כה"ז)
והביא רש"י מדברי חז"ל בתו"כ: כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקניט איש את חברו. וכן דרשו חז"ל בגמרא "ולא תונו איש את עמיתו" - באונאת דברים הכתוב מדבר! וביארו חז"ל מהו אונאת דברים? לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה בכך. אם היה בעל תשובה, אל יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים אל יאמר לו זכור מעשה אבותיך וכו'.

מסופר בגמרא (ב"מ פד): יום אחד נחלקו חכמים בבית המדרש מאימתי הסייף והסכין והפגיון והרומח וכו' ראויין לקבל טומאה? והיינו אימתי היא גמר מלאכתן שאז ראויים הם לקבל טומאה: נחלקו בכך רבי יוחנן וריש לקיש. רבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן וריש לקיש אמר משיצחצחם במים. אמר לו רבי יוחנן לריש לקיש: "לסטאה בליסטיותיה ידע" [=ליסטים בקי הוא בכליהם של הליסטים, שכן ריש לקיש היה בעברו ראש לגזלנים].

ולכאורה תמוה: כיצד רבי יוחנן אמר כך לריש לקיש, הרי דברים אלו הם אונאת דברים, והרי קיימא לן בגמרא (ב"מ נח.) שאם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. ואמרו (שם): גדול אונאת דברים מאונאת ממון. וכל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה!?

ונראה לבאר שרבי יוחנן לא התכוון בדבריו לצערו שיזכור מעשיו הראשונים שעל זה קראו חז"ל "אונאת דברים", אלא בדבריו אלו התכוון לשבח ולחזקו, ואמר לו: ראה איזה טובה ותועלת צמחה לך גם מהיותך לסטים בעבר, שיכול אתה להסתייע מזה עכשיו להבנת הענין הנידון בבחינת "מעז יצא מתוק", ובזה התכוון להודות לדבריו שאכן צדק הוא בסברתו. והוא כעין שאמרו על השב בתשובה שזדונות נעשות לו כשגוות או כזכויות.

איסור אונאת דברים גם לקטן

פעם ראה החזו"א את אחד מתלמידיו מאיים על זאטוט כבן שש שהפריע לו את שיחתו עם החזו"א בדבר הלכה. הוא הזהיר את הזאטוט כי אם לא יחדל משובבותו יספר על כך למלמד שלו בחיידר...

כששמע כך החזו"א מיחה בידו שיש באיום זה משום איסור אונאת דברים שהוא ב"לא תעשה". ונימק החזו"א: הלא לילד יש צער מדברך ואונאת דברים שייכת בין לגדול בין לקטן.

שאל התלמיד: "והלא מצוה לחנכו"? השיב לו החזו"א: "מצוה זו מוטלת על אביו ועל רבו, בעוד אתה נכשל בלאו"...

פאה"ד

"אנא מחל לי..."

פעם הגיע לישיבה, באמצע שיעורו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, קבצן עני והתחיל לסובב בין הספסלים ולהפריע לבחורים המרוכזים. לא עזרו כל הבקשות. ביקש רבי משה מבחורים שילווחו אל מחוץ לאולם, שם ימתין עד לגמר השיעור.

בסיום השיעור רץ רבי משה בחופזה החוצה אל הקבצן הטרדן, אחז בידו קירבו והתחנן בפניו "אנא תמחול לי על שפגעת ביך וציערתך בדברי..."

רבי משה פיינשטיין

מצות "והחזקת בו"

להחזיק ולתמוך באדם העומד ליפול בפרנסתו !

נלמד מהפסוק: "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו" (פרק כה"ל)

ופירש רש"י: "אל תניחהו שירד ויפול ויהא קשה להקימו אלא חזקהו משעת מוטת היד". ואמרו חז"ל בתו"כ: "הא למה זה דומה? למשאו על גבי החמור עודנו במקומו אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ, חמשה אין מעמידין אותו. ומנין אם החזקת אפילו ארבעה וחמשה פעמים חזור והחזק? תלמוד לומר והחזקת בו".

מדוע סמכה התורה את פרשת "כי ימוך אחיך" לפרשת שמיטה? אומר המגיד מדובנא: כדי ללמדנו, שאף כי אמנם האדם ביחס לעצמו נצטוו להיות מורש היטב במדת הבטחון ולא לדאוג ולשאול "מה נאכל" כפי שמלמדת פרשת שמיטה. אך ביחס לזולת, אין לסמוך עבורו על מדת הבטחון אלא יש לפעול למענו ולקיים "והחזקת בו".

הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל הביא לרמוז רעיון זה בפסוק "ויאמר ה' מה תצעק אלי" (שמות יד"טו). וכתב רש"י: ללמדנו שהיה משה מתפלל. ולכאורה: מדוע התפלל? וכי לא היה בטוח בהבטחת הקב"ה "וחזקתי את לב פרעה ורדף..."?! אלא בא הכתוב ללמדנו שעל חשבון צערם של ישראל אין להיות "בעל בטחון"...

הכלל במדה זו - כותב החפץ חיים (בספרו אהבת חסד פרק כא) - שישתדל בכל מה שביכולתו להחזיק את חברו. אף אם ממציא לו מלאכה להשתכר בה וכו"ב מקיים "והחזקת בו", ומכאן תוכחת מגולה לאותם אנשים שצריכים פועל, אינם מדקדקים לשכור דוקא ישראל... והלא יהודים אלו שאינם עשירים שייך עליהם הכתוב "וכי ימוך... והחזקת בו"... "וחי אחיך עמך". ויש להעדיפם על פני עכו"ם אף ביותר דמים [כדמוכח בתשובת רמ"א סימן ו].

ממה שהסמיכה התורה לפסוק "כי ימוך" את הפסוק "אל תקח מאתו נשך ותרבית". לומדים אנו שהדבר הראשון במעלה ליתן לאדם שמת ליפול, הוא כסף הלואה. ולכן הוזקק הכתוב להזהיר את המלוה מאיסור רבית. וכן כתב הספורנו: כי זה דרך נאות להקימו כשתלוהו בלי נשך ותרבית.

מטעם זה כתב הרמב"ם בספר המצוות (מצוה תקצז): "זוה (ההלואה) מצוה היותר חזקה ויותר מחוייבת מכל מצות צדקה. כי מי שנתגלה ונתבזה לשאול מיד האנשים אין צרת עוניו כמו צרת המסתתר שירצה להעזר עד שלא יתגלה עוניו ויתבזה".

משכיל אל דל...

פעם נכנס איש אחד לביתו של הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל (אב"ד לודז) וביקש למכור לרב ספר מנחת עני. שאל הרב מה המחיר, והלה נקב מחירו.

שמע זאת נכדו של הרב ואמר: יש לנו בבית שלש ספרים מן הספר הזה ולמה לך גם רביעי? הרב לא ענהו דבר אלא הוציא מכיסו סכום כפול מן המחיר שנקב ונתן לאיש שנפרד ממנו בשמחה.

אחד ממקורבי הרב שהיה נוכח באותו מעמד שאלו לפרש הדבר. אמר לו הרב:

אמת נכון הדבר שיש לי שלשה העתקים מן הספר הזה, אבל הלא יום חמישי היום, ובודאי זקוק האיש להוצאות שבת, והוא מתבייש לבקש, אבל אני יודע כמה הוא זקוק לכסף, ולכן נתתי לו פי שנים מן המחיר שנקב.

מאורה של תורה

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

מי יודע לספור ?

* * *

האמת ששורש הרעיון כבר מובא בזוהר הק' (פרשת אמור) שם מבואר שתקופת ימי הספירה היא תקופת טהרה. מדוע? משום שבלתי אפשרי לצאת ממ"ט (!49) שערי טומאה בבת אחת ועלינו לצעוד דרגה אחר דרגה, ו"לקלף" מעלינו את קליפות הטומאה שדבקו בנו עד שנהיה ראויים ליום הגדול והנורא של מתן תורה!

עלינו לדעת להתכונן לשפע הרוחני העצום שירד עלינו בחג השבועות, שהוא יום הנישואין, כביכול, בין הקב"ה וישראל. לדעת המקובלים יום זה מהווה את נקודת השיא במעגל השנה - אפילו יותר מיום הכיפורים.

כמובן, שללא הכנה נאותה לאירוע גדול שכזה אזי עלולה השמחה להיות פגומה וחסרה. על מנת לעזור לעצמנו להתכונן, נביא כאן הדרכה מעשית חשובה כדי שכל אחד יוכל להשתלם בה לפי כוחותיו.

* * *

מידי יום, בשעת ספירת העומר, אנו פוגשים בסידור התפילה את שמות "הספירות" השונות שמותאמות לימי הספירה. לא ניגע כאן בנושאי קבלה, אך נציין שבכל שבוע מימי הספירה יש להתמקד באחד התחומים בעבודת השם בהתאם למה למהותה של הספירה השבועית. את כל הסעיפים המעשיים שאבנו מתוך ספר "וספרתם לכם" בהוצאת קרן ברכת אברהם.

ישנן עשר ספירות, ששבע מתוכן מכונות "מידות". שבע מידות אלו מתחלקות לשבעת השבועות של ימי ספירת העומר. השבוע הראשון הוא **חסד, השני גבורה, השלישי תפארת, הרביעי נצח, החמישי הוד, השישי יסוד, והשביעי מלכות.**

ביום רביעי בלילה, אור לח' אייר, מתחיל **השבוע הרביעי של שבעת השבועות - מידת 'נצח'**. התחומים שיש להשקיע בהם: (1) להשתדל לקיים כל מיני הבטחות שנתנו (תזכורת למי שעדיין לא נתן את האפיקומן...) (2) להשתדל לנצח נגד כל מפריע לטובת כלל ישראל (3) להתחזק במידת ענווה, עין טובה ונושא בעול עם חברו.

השבוע החמישי - מידת 'הוד':

(1) חיזוק בכל דבר שיגרום כבוד ויקר לבורא עולם, ע"י עשיית טוב לכולם (2) להכיר באמצעות התבוננות ועיון במידת טובו של הקב"ה - ולתת לו שבח והודאה על כך.

השבוע השישי - מידת 'יסוד':

(1) להשתדל להוציא פירות רוחניים מעבודתו ולהשפיע טובות לאחרים (2) לשמור על כל מה שקשור לקדושה, ולעמוד בניסיונות של שמירת הברית (3) להשפיע השפעות גדולות לעם ישראל, כמו יוסף הצדיק שהיה המשביר לכל העם.

השבוע השביעי - מידת 'מלכות':

(1) להמליך את הקב"ה על כל הנבראים (2) להוציא את הדברים מן הכח אל הפועל כדי להיות עבד אמיתי לפני מלך מלכי המלכים (3) להכין את עצמו להיות כלי קיבול לכל ההשפעות של חג השבועות - ובפרט קבלת התורה (4) להתחזק בענייני תפילה - ובפרט על גלות השכינה (5) להתחזק בשמירת שבת ובלימוד הלכות שבת.

"די הכנות זענען גרעסער פון די מצווה" - ההכנות למצווה גדולות מהמצווה עצמה, כך נהגו לומר זקני חסידים. כידוע קיים פולמוס בעניין זה, כאשר כל צד מגייס ראיות חזקות מחלקי התורה לצדקת שיטתו.

כך או כך, כולי עלמא מודים שעל מנת שמעשה המצווה יהיה מושלם יש להשקיע הן בהכנות למצווה, והן בקיום וביצוע המצווה עצמה.

מצוות ספירת העומר - בה אנו מצויים בימים אלו - מהווה הכנה ארוכה לקבלת התורה, כידוע מדברי הרמב"ם וספר החינוך. בכל יום ויום אנו מתקרבים ליום הגדול והנורא של גילוי השכינה שהיה במעמד מתן תורה בהר סיני! והרי יום זה הוא עיקר תכלית יציאתנו ממצרים. לשם מה הוציאו אותנו מעבודת פיזית, ומשעבוד רוחני במצרים הטמאה, אם לא כדי להגיע ליום מתן תורה? עוד לפני שבכלל החל משה רבינו את שליחותו לגאולת ישראל, מותיר הקב"ה בידו אות שלאחר יציאת מצרים יעבדו בני ישראל את הקב"ה בהר סיני (שמות ג, יב).

* * *

בכל כלא בו (לא) תבקררו תגלו סימני חריטה על קירות התאים. מדובר בסוג של "ספירת העומר" שהאסירים מונים לקראת שחרורם... אסיר שמוכנס לשנתיים לא מתחיל לספור את הימים שנותרו החל מיום הכניסה, אך כאשר יום השחרור מתקרב חורט האסיר בקיר התא קווים קטנים - כמניין הימים שנותרו. בכל יום הוא מוחק קו אחד וכך בעצם סופר בערגה את הזמן שנותר לו עד השחרור המיוחל.

שימו לב; האסיר לא סופר את הימים **שעברו עליו** בכלא אלא את הימים **שעדיין נותרו לו**. הסיבה ברורה: למה לו לספור את הימים שעברו? הרי כל שאיפתו ומגמתו לקראת יום השחרור, ולפיכך הוא סופר רק את הימים שנותרו עד לשחרור.

והנה בספירת העומר ישנו דבר פלא: מידי יום אנו סופרים את הימים **שעברו עלינו!** בשבת הקרובה נספור "**היום עשרים וחמישה יום**" - שחלפו עלינו מאז פסח. נשאלת השאלה מדוע איננו סופרים את הימים שנותרו לנו עד לחג השבועות - בדיוק כמו האסיר המוזכר?! למה לנו להתעסק עם הימים שכבר חלפו, הרי כל מגמתנו וציפייתנו לחג הבא עלינו לטובה!

הסביר זאת הגה"צ **רבי שמשון פינקוס זצ"ל**: משל למה הדבר דומה. אבא אחד הבטיח לשני בניו, ראובן ושמעון, 49 אלף דולר בתוך 49 ימים. הסכום של שניהם היה זהה לחלוטין, אך אופן העברת הכסף היה שונה. לראובן הובטח שמידי יום ביומו - במשך 49 ימים - הוא יקבל אלף דולר. ואילו לשמעון הובטח שרק בתום 49 יום הוא יקבל את מלוא הסכום בבת אחת.

כעת ננסה לחשוב כיצד הבנים הללו סופרים את הימים. שמעון לבטח סופר רק את הימים שנותרו לו עד לקבלת הכסף, שכן בימים שחולפים ביתניים הוא לא מקבל כלום, ואין לו עניין לספור אותם. אך ראובן לעומת זאת, כן סופר את הימים שחלפו - שכן בכל יום ויום הוא זוכה באלף דולר!...

הוא הדבר לעניינינו: בארבעים ותשעת ימי ספירת העומר אנו לא רק **מתכוננים** לחג השבועות, אלא **כבר עכשיו זוכים מידי יום ביומו בפרס ורוחני מיוחד**. אנחנו דומים לראובן שסופר את הימים שחלפו, ולא רק את הימים שנותרו. אנחנו לא דומים לאסיר שהימים הנוכחיים הם עבורו "ימים מתים", עבורנו כל יום מימי ספירת העומר הוא יום חי בפני עצמו!